

Visnyk nauky ta osvity. №. 1 (1).

7. Henri, K., Grekhem, CH., Gruber, M., Dziyuban, CH., Kristensen, K., Larsen, R., & Myklyuka, M. (2021). Zmishane navchannya: ponyattya ta zavdannya. Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchiiy, 73

УДК 342.7:341.231.14

Анна Прохвато́лова

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

ПРАВА ЛЮДИНИ: ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ

Anna Prokhvatilova

a graduate of the first (bachelor) level of higher education,
State Biotechnological University (SBTU)

HUMAN RIGHTS: THE FOURTH GENERATION

Науковий керівник: О.В. Борюшкіна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та соціально-гуманітарних дисциплін, Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

Анотація. Розкрито поняття покоління прав людини, конкретно-історичні умови формування та критерії класифікації поколінь прав людини. Описано поняття та сутність прав людини четвертого покоління. Показано, що в основі їх полягає незалежність особи у виборі правомірної поведінки, яка базується на автономії людини у межах єдиного правового поля, норм моралі та релігії. Визначено, що права людини четвертого покоління можна звести до двох загальних типів: соматичні права та інформаційні права.

Ключові слова: права людини, покоління прав людини, соматичні права, інформаційні права.

Abstract. The concept of the generation of human rights, concrete historical conditions of formation and criteria for the classification of generations of human rights are revealed. The concept and essence of human rights of the fourth generation are described. It is shown that they are based on the independence of a person in choosing lawful behavior, which is based on the autonomy of a person within a single legal field, norms of morality and religion. It was determined that the human rights of the fourth generation can be reduced to two general types: somatic rights and informational rights.

Key words: human rights, generation of human rights, somatic rights, informational rights.

Із зміною віків, розвитком філософії, медицини, технічним прогресом змінюються, виникають та припиняються ті чи інші суспільні відносини. Внаслідок «наукового буму», що відбувся в середині ХХ ст. і продовжує тривати до сьогодні, перед людиною постало багато можливостей, яких до цього часу не існувало, зокрема, клонування людини, трансплантація органів, використання «віртуальної реальності», штучне запліднення, зміна статі, «генна інженерія». Право як система правових норм повинне давати адекватну відповідь на ці зміни у вигляді відповідного нормативного регулювання. Внаслідок всіх цих можливостей у людини виникають нові права, яких до цього часу не існувало. Такі права називають «четвертим поколінням» прав людини.

Права людини в тому вигляді, як ми знаємо їх зараз, розвивалися не одночасно. Вони виникають поступово, ніби хвилями чи, як частіше кажуть, поколіннями. Сучасна правова доктрина визнає чотири покоління прав людини:

- 1) громадянські та політична права – перше покоління;

2) економічні, соціальні і культурні права – друге покоління;3) «колективні» права – третє покоління;

4) соматичні та інформаційні права – четверте покоління, проте ці права є відносно новими та перебувають на стадії активного обговорення, розвитку й нормативного визначення (закріплення).

Права четвертого покоління належать до прав людини, що виникли внаслідок розвитку медицини, біології, техніки та змін у загальній моралі. Більшість прав четвертого покоління, зокрема в Україні, недостатньо регламентовано на законодавчому рівні і потребує уваги науковців та законодавця.

Четверте покоління людських прав – це незалежність і альтернативність особи у виборі правомірної поведінки, яка базується на автономії людини, у межах єдиного правового поля, норм моралі та релігії. До переліку новітніх прав людини належать права на:- евтаназію;- зміну статі;- трансплантацію органів;- клонування;- штучне запліднення;- вільну від дитини сім'ю;- незалежне від державного втручання життя за релігійними, моральними поглядами;- використання віртуальної реальності;- доступ до Інтернету.

Каталог людських прав четвертого покоління становлять дві підгрупи: соматичні права та інформаційні права. Як бачимо, новітні людські права стосуються найрізноманітніших сфер суспільних відносин. Тому проблема регламентації таких прав гостро стоїть у багатьох державах сучасного світу, зокрема в Україні. Розвивати нове покоління людських прав необхідно в напрямі визнання високого статусу особи, що наділена найвищою цінністю – свободою. Свобода людини є складною категорією, яку норма права лише констатує. Це пояснюється тим, що свобода як уявлення виникла раніше за правову норму, вона є основною категорією моральної і релігійної норм, які є первинними щодо норм права. При цьому право – це тільки констатація і закріплення можливостей особи, релігійні та моральні переконання – це внутрішня сторона поведінки особи, що виявляється у мотиві, меті дії суб'єкта.

Саме тому вчені визначили такі засади формування четвертого покоління людських прав:

- визнання високого статусу особи;- прагнення єдності норм права, моралі, релігії при визначенні поведінки як правової;
- визнання права на індивідуальність особи, що включає повагу до особливих потреб людини, які надають їй можливість бути не схожою на інших;
- установлення суверенності людини щодо держави.

Науковці констатують, що правове регулювання інституту четвертого покоління людських прав як в Україні, так і за кордоном є проблемним. По-перше, це пов'язано з особливостями самих прав; по-друге, досі серед більшості громадян, зокрема в нашій країні, простежується негативне ставлення до такого роду прав; по-третє, недостатнє правове регулювання таких прав призводить до виникнення проблем у процесі їх практичної реалізації.

Україна, прагнучи до інтеграції в Європейський Союз, не ставить під сумнів сам факт визнання прав людини, навіть тих, які сьогодні в розвинених країнах світу перебувають на етапі становлення та формування. Зокрема, це стосується й трудових прав працівників, де українська держава на законодавчому рівні підтвердила своє визнання прав четвертого покоління, зокрема тих, які стосуються індивідуальності особи. Так, в Україні забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці, зокрема пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації [12]. Тобто певні «соматичні права» людини, і, відповідно, працівника мають своє визнання та гарантуються державою.

Працюючи над підвищенням рівня гарантування реалізації прав людини в Україні, їх охорони і захисту, необхідно враховувати, що сьогоднішнє суспільство вже визнає формування четвертого покоління прав,

до якого науковці включають «усі права, що виникли внаслідок наукового прогресу, розвитку моралі, а саме всі так звані «соматичні права».

Література:

1. Воронянський О. В. Проблеми трансформації політичної суб'єктності в постіндустріальному суспільстві //Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – С. 37-47.
2. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
3. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.
4. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади / О. Воронянський // Evropsky politicky a pravni diskurz. - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - С. 205-209.
5. Ковшик О.А. Покоління прав людини: поняття та загальна характеристика URL:<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3694/1/Kovschik.pdf>.
6. Костюченко О.Є. Реалізація соціального призначення трудового права: монографія. Харків: Право, 2018. 392 с.12.
7. Моїсєєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. 2014. № 7. С. 89- 94
8. Моїсєєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. Х. :ХНТУСГ, 2015. 392 с.

References:

1. Voronianskyi O. V. Problemy transformatsii politychnoi subiektnosti v postindustrialnomu suspilstvi //Suchasne suspilstvo: politychni nauky, sotsiolohichni nauky, kulturolohichni nauky. – 2020. – Т. 2. – №. 1-18. – S. 37-47.
2. Voronianskyi O. V., Zaionchkovskyi Yu. V., Romanova S. S. Politolohiia z modulem «Ukraina, Yevropa, svit». – 2021.

3. Voronianskyi O. V. y dr. Natsionalnyi suverenitet: ukrainskyi vymir v konteksti svitovoi politychnoi dumky. – 2017.
4. Voronianskyi O. Problema subiektnosti suverenitetu v konteksti tekhnolohii zdiisnennia vlady / O. Voronianskyi // Evropsky politicky a pravni diskurz. - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - S. 205-209.
5. Kovshyk O.A. Pokolinnia prav liudyny: poniattia ta zahalna kharakterystyka URL:<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3694/1/Kovschik.pdf>.
6. Kostiuhenko O.Ie. Realizatsiia sotsialnoho pryznachennia trudovoho prava: monohrafiia. Kharkiv: Pravo, 2018. 392 s.12.
7. Moisieieva N. I. Liudyna ta suchasnyi komunikatsiinyi prostir. Filosofiia spilkuvannia : Filosofiia. Psykholohiia. Sotsialna komunikatsiia. 2014. № 7. S. 89-94
8. Moisieieva N. I. Sotsialno-komunikatsiina diialnist yak istoryko-suspilna praktyka. Kh. :KhNTUSH, 2015. 392 s.

УДК 32 (327)

Анна Сергіївна Твердун

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Anna Sergiivna Tverdun

a graduate of the first (bachelor) level of higher education,

State Biotechnological University (SBTU)

FORM OF GOVERNMENT OF UKRAINE

Науковий керівник: О.В. Воронянський, кандидат історичних наук,
професор кафедри ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та